

ANALIZA

EVALUACIJSKOG UPITNIKA ZA LOKALNE IZBORNE KOMISIJE U BOSNI I HERCEGOVINI NAKON ODRŽANIH LOKALNIH IZBORA 2016.

Sarajevo, mart/ožujak 2017. godine

SADRŽAJ:

1. UVOD	3
2. ANALIZA UPITNIKA PO OBLASTIMA	4
2.1. PROVEDBA LOKALNIH IZBORA	4
2.2. PRIPREME ZA IZBORE.....	8
2.3. IZBORNI DAN	11
2.4. SARADNJA	15
3. UMJESTO ZAKLJUČKA	18
4. PRILOG 1 – Evaluacijski upitnik za opštinske/općinske i gradske izborne komisije/povjerenstva.....	19

Ovaj projekat finansira Evropska unija.

1. UVOD

Generalna ocjena Lokalnih izbora 2016. godine od strane Koalicije „Pod lupom“ je da su ovi izbori provedeni u skladu sa Izbornim zakonom BiH i provedbenim aktima, te uglavnom u demokratskoj i fer atmosferi, izuzev opštine Stolac gdje se desilo grubo kršenje Izbornog zakona i nasilan prekid izbornog procesa. Zabilježen je određeni broj incidentnih situacija i nepravilnosti koje su se dešavale u pojedinim opštinama i gradovima u vidu kršenja Izbornog zakona i provedbenih akata na izborni dan, te niz različitih vrsta nepravilnosti u predizbornom periodu¹.

Gore pomenuta ocjena nastala je kao rezultat posmatranja ukupnog izbornog perioda, rada Centralne izborne komisije BiH, rada opštinskih/gradskih izbornih komisija (u daljem tekstu: lokalne izborne komisije), posmatranja rada biračkih odbora na dan izbora, kao i rada lokalnih izbornih komisija prilikom zaprimanja izbornog materijala i unosa rezultata sa biračkih mjesta.

Lokalne izborne komisije su jedan od stubova, možda i najvažniji, u organizaciji i provođenju uspješnih izbora obzirom na zadatke koje su im povjereni i za koje su odgovorni po Izbornom zakonu BiH: nadgledanje i kontrolisanje rada Centra za birački spisak (CBS), određivanje biračkih mjesta, imenovanja i obučavanje biračkih odbora, obezbjeđivanje izbornog materijala, obavješćavanje birača o svim informacijama vezanim za provedbu izbora, tehničke pripreme za izbore, brojanje glasova na biračkim mjestima, te objedinjavanje rezultata izbora u svojoj izornoj jedinici.

Zbog toga, mišljenje lokalnih izbornih komisija o provedenim izborima je jako važno, kako sa aspekta provedenih izbora tako i sa aspekta šta se to može drugačije i/ili bolje uraditi, a sa ciljem unapređenja izbornog procesa. Koalicija 'Pod lupom' je u svrhu dobijanja mišljenja lokalnih izbornih komisija sastavila upitnik² koji je dostavljen svim lokalnim izbornim komisijama u BiH (sa izuzetkom izborne komisije Grada Mostara). Sastavljen je iz 4 dijela: opšti dio koji se odnosi na ocjenu provedbe izbora i izazove i/ili probleme sa kojima su se komisije suočavale; drugi dio koji se odnosi na pripremu za izborni dan, sa posebnim osvrtom na proces imenovanja i rada biračkih odbora; treći dio se odnosi na izborni dan, dok se četvrti dio odnosi na saradnju lokalnih izbornih komisija sa svim relevantnim akterima u izbornom procesu. Koalicija je i nakon Opštih izbora 2014. godine provela sličnu anketu, a čiji je sažetak predstavljen u Finalnom izvještaju Koalicije o posmatranju Opštih izbora 2014³.

Od 142 lokalne izborne komisije, njih 119⁴ ili 84% dostavilo je ispunjene upitnike na osnovu kojih je sačinjena ova analiza. Cilj analize je predstaviti prikupljene podatke i mišljenja lokalnih izbornih komisija u BiH o provedenim Lokalnim izborima 2016. godine.

¹ Iz Finalnog izvještaja Koalicije 'Pod lupom' o građanskom, nestranačkom posmatranju lokalnih izbora. Izvještaj se može preuzeti www.podlupom.org

² Upitnik je sastavni dio ove Analize – Prilog 1

³ Izvještaj se može preuzeti na ljedećem linku: <http://podlupom.org/v2/bs/clanak/konacni-izvijestaj-2014/124>

⁴ Upitnik nisu dostavile 23 lokalne izborne komisije: Velika Kladuša, Cazin, Kostajnica, Istočni Drvar, Kupres, Kupres RS, Novi Travnik, Busovača, Stolac, Čitluk, Ljubuški, Trebinje, Zenica, Fojnica, Kreševo, Vareš, Kakanj, Han Pijesak, Istočna Ilidža, Sokolac, Foča, Rudo, Srebrenica

2. ANALIZA UPITNIKA PO OBLASTIMA

2.1. PROVEDBA LOKALNIH IZBORA

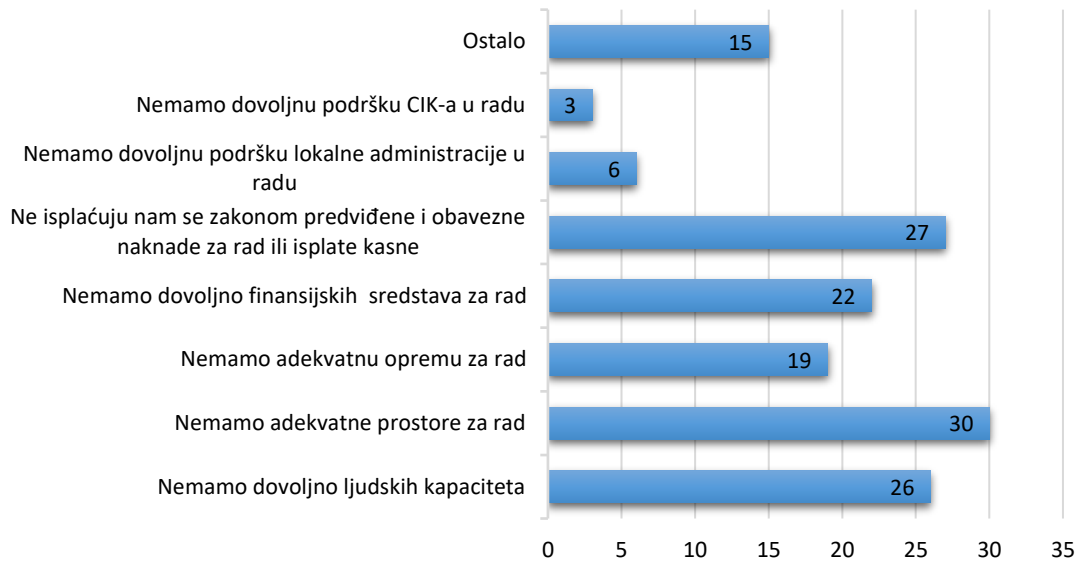
Ukupan proces provedbe Lokalnih izbora 2016. velika većina opštinskih i gradskih izbornih komisija (u daljem tekstu: lokalne izborne komisije) ocijenila je pozitivno. 88% ispitanih lokalnih izbornih komisija taj je proces ocijenila vrlo dobrim ili odličnim, dok 12% njih smatra da je taj proces bio na dobrom ili zadovoljavajućem nivou. Nijedna lokalna izborna komisija provedbu Lokalnih izbora 2016. nije ocijenila kao lošu.

Kada su u pitanju problemi na koje su lokalne izborne komisije nailazile u pripremama i provođenju izbora, prednjače problemi neadekvatnog prostora za rad komisija (30 komisija) i neisplačivanje ili kašnjenje u siplaćivanju predviđenih naknada za rad članova lokalnih izbornih komisija. 26 komisija istaknulo je problem nedostatka ljudskih kapaciteta, a njih 22 nedovoljna finansijska sredstva za rad.

Pregled istaknutih problema predstavljen u sljedećem grafikonu:

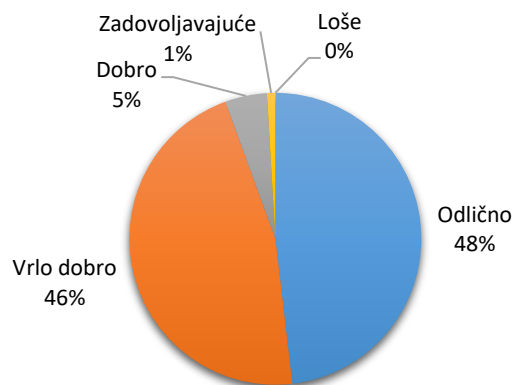
Na koje ste probleme nailazili u svom radu? Moguće je odabrati više ponuđenih odgovora?

U kategoriji 'ostalih' navedenih problema najčešće istican problem tiče se biračkih odbora, odnosno stručnosti nominovanih lica za obavljanje dužnosti predsjednika i članova biračkih odbora (8 odvojenih komentara lokalnih izbornih komisija). Među ovima, istaknut je i problem odustajanja članova biračkih odbora od te funkcije. Dalje, kao problem nekoliko lokalnih izbornih komisija navelo je nemogućnost ispravke u sistemu za unos rezultata, odnosno da je za svaku ispravku u sistemu neophodno odobrenje Centralne izborne komisije BiH (CIK BiH).

Lokalne izborne komisije vlastiti rad na provođenju Lokalnih izbora 2016. u velikoj većini ocjenjuju odličnim ili vrlo dobrim, njih 94%. Vlastiti rad lokalne izborne komisije ocijenile su dobrim u 5 slučajeva, a zadovoljavajućim samo u jednom slučaju.

Kako ocjenjujete rad svoje komisije/povjerenstva na ovim lokalnim izborima?

Lokalne izborne komisije (LIK) su u dijelu koji se odnosi na **pozitivne pomake** u provođenju izbora u odnosu na prethodni izborni ciklus imale priliku pružiti narativne odgovore koji se mogu podvesti u sljedeće segmente izbornog procesa: obuka biračkih odbora, saradnja sa političkim subjektima, u određenoj mjeri tehnička unapređenja koja se odnose na aplikaciju za unos rezultata sa biračkih mjesta, te saradnju sa opštinskom/gradskom administracijom i CIK-om BiH. U segmentu biračkih odbora 15 LIK-ova istaklo je da je kvalitet obuke podignut na viši nivo što je rezultovalo boljim radom na dan izbora. 6 LIK-ova istaklo je unapređenu saradnju sa političkim subjektima kao zapažen pomak u odnosu na raniji izborni ciklus, njih 5 je istaknulo da aplikacija za unos rezultata napredak vrijedan pažnje.

PRIMJERI ISTAKNUTIH POMAKA IZ UGLA OIK/GIK-a

Prisustvo obukama je povećano što je doprinijelo boljoj saradnji sa BO na dan izbora
Bolja organizovanost i rad komisije na terenu kod obuke BO* Veća pažnja je posvećena obuci članova i predsjednika BO* Edukacija predsjednika BO od strane trenera izabranih od CIK-a BiH* Obuka članova BO je na većem nivou uvođenjem certificiranih trenera*
Saradnja sa političkim subjektima je znatno poboljšana* Nije bilo nikakvih političkih pritisaka na rad izborne komisije od strane političkih subjekata* Sama politička kampanja je bila korektna uz poštovanje demokratskih principa* Ozbiljnost kod predlaganja kandidata za članove BO od strane političkih subjekata* Bolja tehnička podrška od CIK-a*
Bolja tehnološka podrška (unapređena aplikacija) *Veća i pozitivnija uloga posmatrača Pod lupom na izborni proces* Zapisnici sa BM su dosta kvalitetnije popunjeni*

je da je potrebno unaprijediti podršku od strane opštinske/gradske uprave posebno u pogledu ažuriranja biračkih spiskova. Sa aspekta finansiranja rada izbornih komisija, ističe se da je za efikasniji rad potrebno da se naknade isplaćuju redovno. U pojedinim opštinama tako je navedeno da zbog izuzetno niskih naknada, koje nisu redovne, izborna komisija ima problem pri popunjavanju upražnjenih mjesta jer se niko ne želi prijaviti, odnosno raditi taj posao.

Veća efikasnost rada u kontekstu izbornog dana, prema odgovorima LIK-a, bila bi postignuta kroz unapređenja u segmentu biračkih odbora: profesionalizaciji biračkih odbora, boljoj obuci, imenovanju lica koja imaju iskustva u izbornom procesu, većim ovlaštenjima lokalne izborne komisije prilikom imenovanja i sl.

IZDVOJENI PRIJEDLOZI ZA UNAPREĐENJE EFIKASNOSTI

Bolja tehnička oprema Omogućiti tehničku podršku kako bi članovi izborne komisije mogli neometano raditi na ostalim poslovima koji se odnose na rješavanje po prigovorima i davanje smjernica za rad članovima BO*
Adekvatnije prostorije za rad* U opštinskom budžetu projicirati veći iznos novčanih sredstava, kako u izbornom, tako i neizbornom periodu* Bilo bi dobro ,kada bi se moglo, izdvojiti više sredstava za rad BO* Osigurati redovna finansijska sredstva* Za članove komisije imenovati samo diplomirane pravnike* Dati veća ovlaštenja OIK/GIK i pružiti im veće povjerenje* Veća ovlaštenja u imenovanju predsjednika biračkih odbora*

U osvrtima lokalnih izbornih komisija na **zakonodavni okvir** i šta bi to trebalo promijeniti, dominira tema biračkih odbora. Dati prijedlozi za izmjene zakonskih rješenja u vezi sa biračkim odborima dotiču se procedure imenovanja na način da se birački odbori ili profesionalizuju ili da se državni službenici imenuju kao predsjednici istih. (Ne)iskustvo i/ili nominovanje 'nekvalitetnih' kadrova prema navedenom kreira problem prilikom obučavanja, odnosno kasnije obavljanja dužnosti iz opisa posla za predsjednike i članove biračkog odbora. Ponovo je istaknuto da bi lokalne izborne komisije trebale imati veća ovlaštenja u segmentu imenovanja biračkih odbora. Iza ovih odgovora stoji oko 30% izbornih komisija koje su ispunile upitnik.

IZDOJENI PRIJEDLOZI U VEZI BIRAČKIH ODBORA

Dati veća ovlaštenja izbornim komisijama pri imenovanju predsjednika i članova BO Kroz zakon regulisati, zabraniti trgovinu mjestima u BO* Ostaviti mogućnost izbornim komisija kod izbora članova BO* Članovi BO bi trebali raditi u dvije smjene* Naći rješenje da se za člana BO imenuju lica iz reda državnih službenika, a posebno da ta lica budu i predsjednici BO* Promijeniti sastav članova BO, jer dosadašnje imenovanje je pokazalo niz problema koji se ogledaju u tome da veliki broj članova BO se po prvi puta pojavljuju u radu, pa je potrebno uložiti puno više napora kako bi se isti obučili za rad i pripremili za odgovornosti koje izborni proces donosi* Imenovanje BO putem javnog oglasa/poziva* Da se javnim oglasom biraju članovi BO i da se formiraju opštinski centri za brojanje*Razmotriti pitanje imenovanja profesionalnih biračkih odbora*

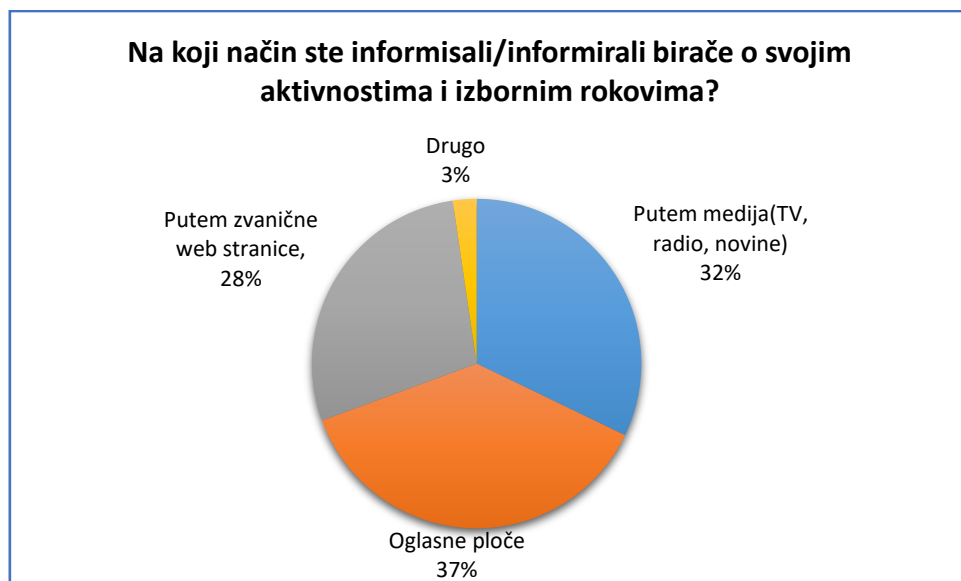
Od ostalih prijedloga ističu se dosljedno provođenje krivičnog zakonodavstva koje se odnosi na krivična djela u vezi sa izborima, te niz prijedloga koje se odnose na sprečavanje falsifikovanja volje birača: uvođenje brojanja glasova na jednom mjestu; delegiranje posmatrača ispred OIK/GIK-a za svako BM sa određenim ovlaštenjima; uvođenje modernih tehnologija koje bi zamijenilo tradicionalno glasanje i sl. Spomenuto je povećanje izbornog praga sa 3 na 5% kako bi se uzobiljila politička scena, dok su u jednom slučaju rokovi za unos rezultata okarakterisani kao prekratki sa mišljenjem da isti trebaju teći od momenta kada izborna komisija zaprimi sav izborni materijal od biračkih odbora.

2.2. PRIPREMA ZA IZBORE

Lokalne izborne komisije mišljenja su da su izvršene adekvatne pripreme za izbore u njihovim izbornim jedinicama. Jedna smatra da to nije bio slučaj iz razloga što lokalno predstavničko tijelo nije ispunilo svoju obavezu i imenovalo nedostajuće članove izborne komisije, a što je naknadno morala uraditi CIK BiH.

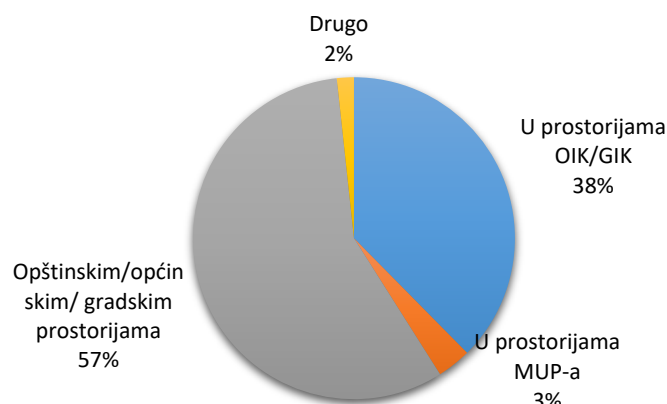

Informisanje birača o aktivnostima i izbornim rokovima po izbornim jedinicama, odnosno načinima koje su izborne komisije koristile, predstavljeno je u narednom grafikonu:

Čuvanje izbornog materijala prije distribucije biračkim odborima više od polovine izbornih komisija organizuje u prostorijama opštinske/gradske uprave.

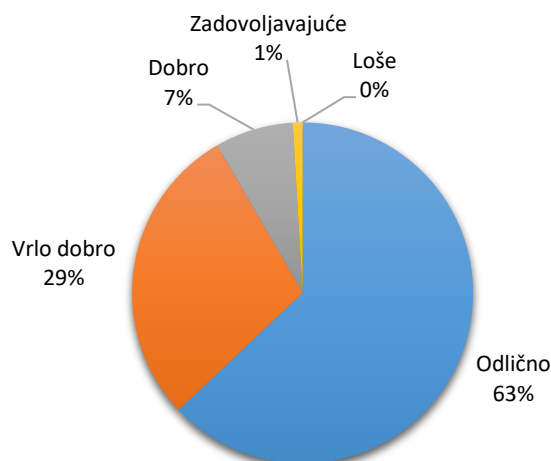
Gdje je čuvan izborni materijal od trenutka zaprimanja/primitka od CIK pa do distribucije biračkim odborima?

Izborne komisije su uglavnom zadovoljne procesom primopredaje izbornog materijala. Tamo gdje lokalna izborna komisija nema adekvatne prostorije, istaknuto je da bi dobijanje istih olakšalo i ovaj segment rada. Pomenute su gužve i nepoštivanje satnica prilikom predaje izbornog materijala u Glavni centar za brojanje (GCB), odnosno da bi se taj segment trebao unaprijediti, tj. držati se predviđenih satnica.

Proces određivanja broja, vrste i lokacija BM uglavnom je ocijenjen izuzetno pozitivno.

Kako je protekao proces određivanja broja, vrste i lokacije biračkih mjesta na Vašem području?

Na pitanje koje se tiče problema u pripremi za izbore najčešće pomenut problem je odustajanje predloženih kandidata za članove BO od rada u istom, zatim obezbjeđivanje uslova za organizovanje rada na BM, nedostatak finansija, a u par navrata pomenuti su i pritisci političkih stranaka i slabija komunikacija sa CIK BiH.

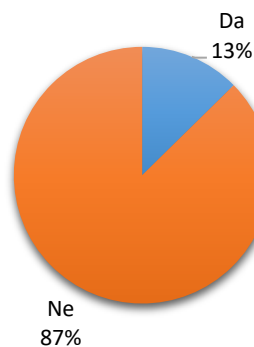
Problem u vezi sa imenovanjima biračkih odbora ilustriran je narednim grafikonom:

Da li ste imali problema prilikom imenovanja članova biračkih odbora?

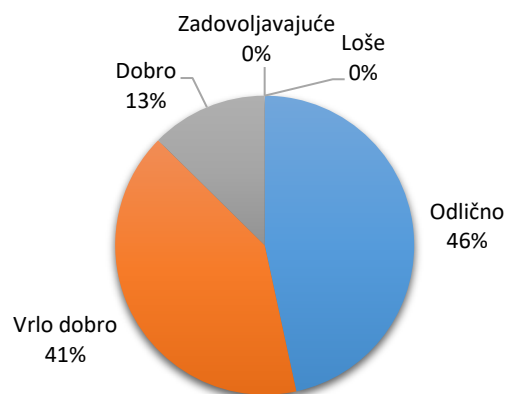
Problem tzv. trgovine mjestima u BO prepoznat je od strane 13% lokalnih izbornih komisija sa osvrtima da 'propisani način imenovanja ne daje mogućnost da se dokaže postojanje trgovine, dok određene činjenice ipak ukazuju da je trgovine bilo', kao i da je bilo 'saznanja da se u nekim BO nalazi više članova iz jednog političkog subjekta, ali se ne može dokazati'.

Da li je bilo slučajeva nezakonite trgovine mjestima u biračkim odborima od strane političkih subjekata?

Lokalne izborne komisije obuke BO na svom području ocijenile su pozitivno:

Kako ocjenjujete obuke za biračke odbore na svom području?

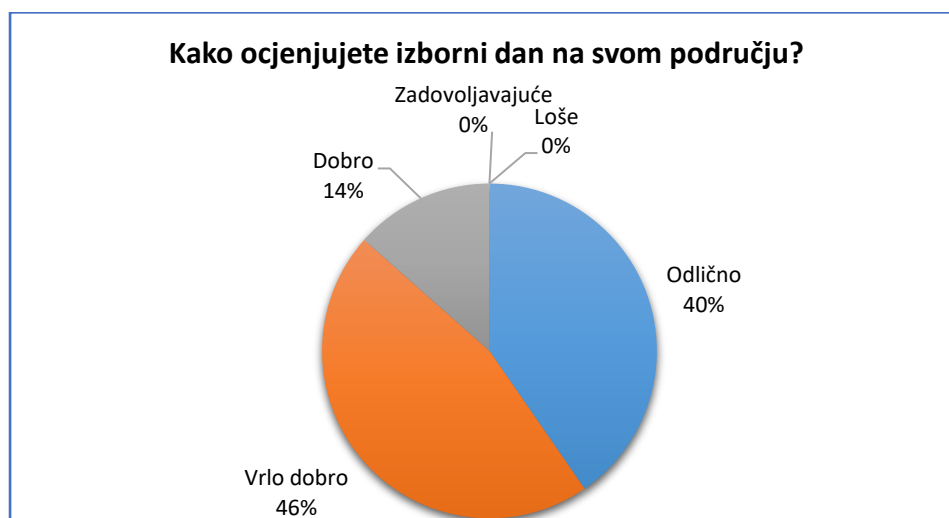

IZDVOJENI PRIJEDLOZI ZA UNAPREĐENJE OBUKA BO

Angažovanje trenera za obuku i rad u manjim skupinama Obavezan praktični dio obuke za svakog člana* Napraviti trajnu bazu članova BO iz koje bi izborna komisija samostalno imenovala BO* Da se izrade bolje prezentacije za obuku* Profesionalno angažovanje članova BO na duži vremenski period što bi imalo za posljedicu efikasniju i učinkovitiju obuku* Predvidjeti da se članovima BO plati dnevnica kada dolaze na obuku i na certificiranje* Odobriti OIK da najmanje 2 mjeseca pred izbore formira BO, a potom provedu proceduru obuke i certifikovanja ili u izbornoj godini organizovati Akademiju za građane - Izorno zakonodavstvo s posebnim osvrtom na prava i obaveze predsjednika i članova BO* Što više termina obuke* Da predsjednici i zamjenici BO ne budu lica predložena od strane političkih subjekata, već profesionalno obučena lica od strane OIK-e i CIK-e, i koji će posjedovat trajni certifikat za obavljanje ovih dužnosti, te da se ova lica obučavaju u neizbornoj godini, da obuka podrazumijeva duži period trajanja i da bude usmjerena više na praktični dio* Obuka treba da traje duži period i mnogo ranije treba otpočeti u odnosu na sadašnje rokove*

2.3. IZBORNI DAN

Sam izborni dan lokalne izborne komisije su ocijenile na sljedeći način:

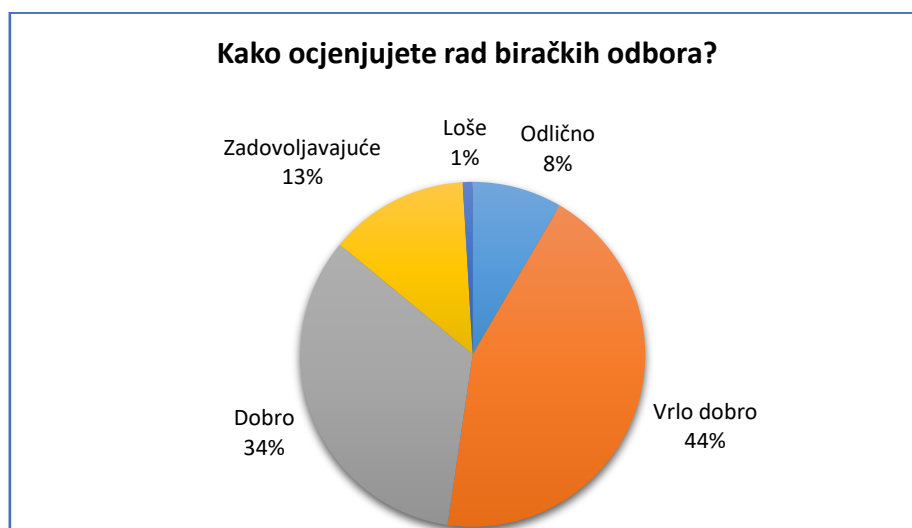

Izborne komisije navode da su probleme na koje su nailazili tokom izbornom dana uglavnom rješavali 'u hodu' u skladu sa važećim izbornim propisima i pravilima, te da generalno nije bilo velikih problema. Od onih koji su istaknuti pomenućemo: zloupotrebu glasanja putem pošte, odnosno pojavljivanje birača koji tvrde da se nikada nisu prijavili za taj način glasanja, pomoć drugih lica pri glasanju u smislu da je isto organizovano od strane političkih subjekata, pogrešno pakovanje izbornog materijala po okončanju rada na BM, te okupljanje i zadržavanje većeg broja lica u krugu BM.

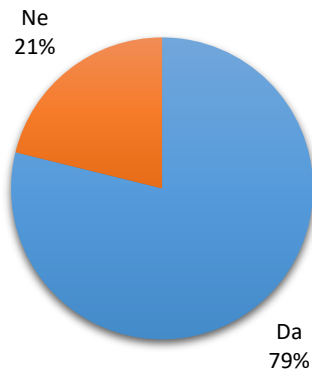
IZDVOJENO KAO BOLJE U ODNOSU NA PRETHODNE IZBORE

Koordinacija sa biračkim odborima i lokalnom administracijom Veća zainteresovanost birača i veća izlaznost na izbore* Posebna obuka predsjednika BO* Manje propusta BO u pakovanju i dostavi izbornog materijala* Podrška CIK BiH u svakom pogledu, a naročito nove aplikacije* Češća komunikacija sa CIK-om vezano za prijavu problema na BM kao i njihova brza reakcija vezano za otklanjanje istih* Angažovanje više pomoćnih radnika na unosu podataka*Funcionalnost i efikasnost mobilnih timova kako bi glasači u stanju potrebe ostvarili svoje pravo* Ponovno projanje u OIK-u i kontrola unosa podataka (imenovanje kontrolora)* Manje prigovora na izborni proces* Smanjeno okupljanje ljudi u blizini BM u odnosu na ranije izbore, što mislimo da je rezultat diskretnog prisustva policije* Manje pritužbi* Postupak objedinjavanja preliminarnih rezultata izbora sa svih BM i dostavljanja istih CIK-u*

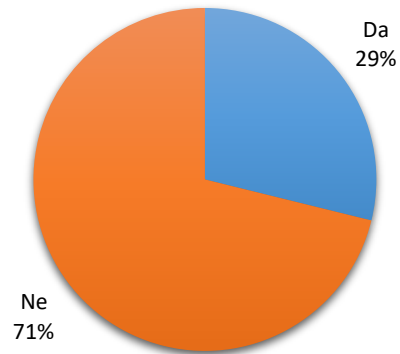
Ocjena rada biračkih odbora, procesa glasanja, utvrđivanja rezultata i pakovanja izbornog materijala prikazan je u narednim grafikonima:

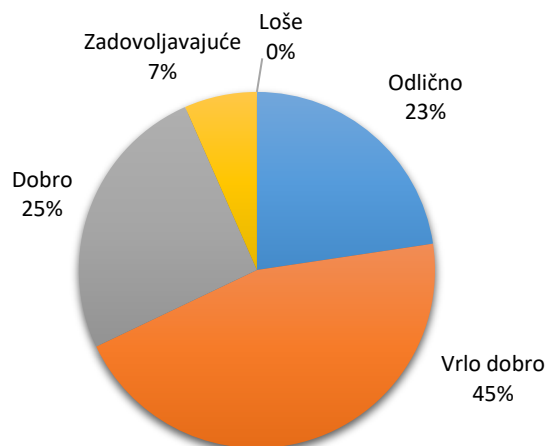
Da li je bilo birača koji nisu znali na kojem biračkom mjestu glasaju?

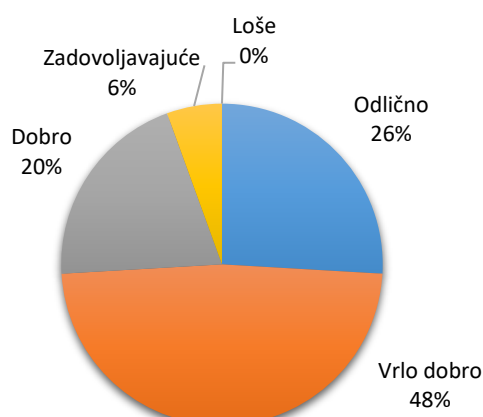
Da li je bilo birača koji greškom nisu bili na centralnom biračkom spisku?

Kako ocjenjujete proces utvrđivanja rezultata na biračkim mjestima u svojoj opštini/općini/gradu?

Kako je prošao proces primopredaje izbornog materijala od strane biračkih odbora?

PRIMJERI UOČENIH POZITIVNIH TRENDOVA

Poboljšanje političke kulture Obuka predsjednika i zamjenika BO u saradnji sa Vijećem Evrope* Bolje pripremljen materijal za primopredaju od strane BO* Uvođenje uloge kontrolora za unos podataka u JIIS* Povećana je izlaznost u odnosu na prethodne godine i svijest građana o značaju izbora* Veći broj mladih i školovanih članova BO* Unos rezultata u bazu podataka* Bolja koordinacija sa BO kao i sa glasačima* Poboljšana saradnja pojedinih političkih subjekata i građana u provedbi izbora* Veća zalaganja u cilju brisanja umrlih osoba sa izvoda iz CBS-a* Ponovno brojanje u OIK-u* Kontrola unosa podataka* Mali broj prigovora na izborni proces* Mogućnost ponovnog unosa podataka u program CIK-a*

PRIMJERI UOČENIH NEGATIVNIH TRENDOVA

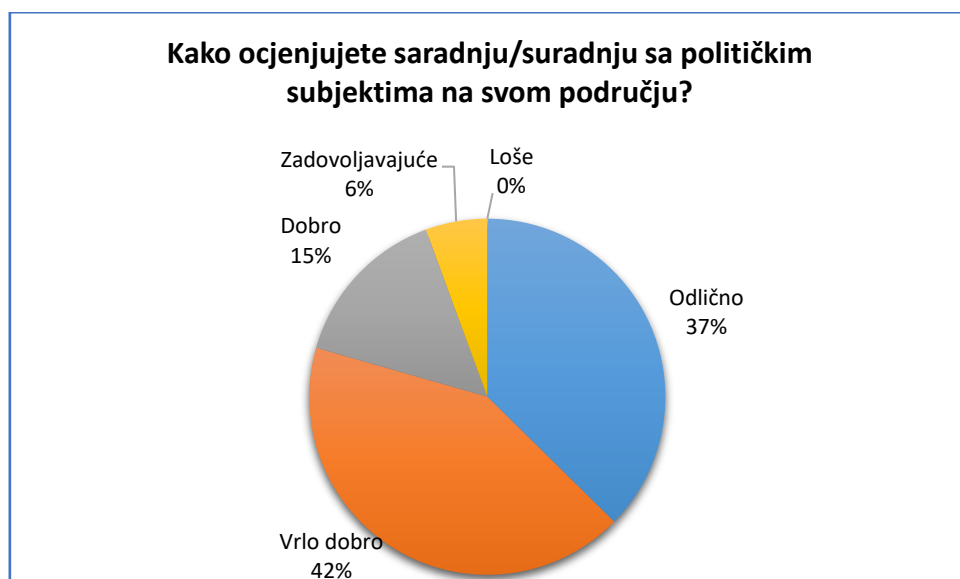
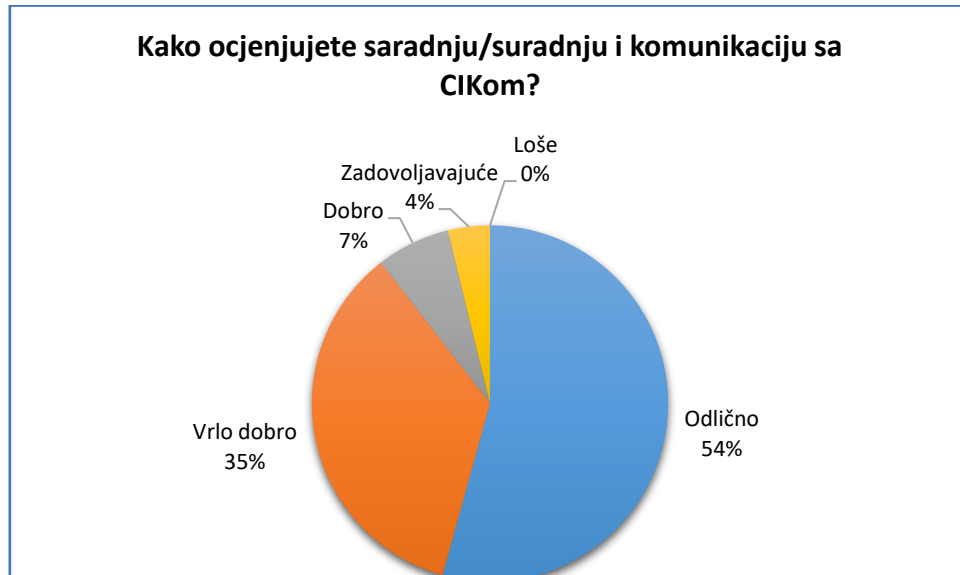
Lica na kandidatskim listama nisu uopšte upoznata sa izbornim propisima Političke stranke bi morale voditi računa o starosnoj dobi predloženih kandidata za članove biračkih odbora, jer gdje god su mladi i obrazovani ljudi, nije bilo problema* Nedovoljan kvalitet izabranog osoblja u BO, nedostaci u njihovoj obučenosti i preopterećenosti u toku izbornog dana i dalje prisutan određeni broj grešaka u utvrđivanju rezultata izbora, popunjavanja potrebnih obrazaca i pakovanju izbornog materijala* Nismo zadovoljni sa aplikacijom za unos podataka jer nedozvoljava korekcije unesenih podataka kontroloru i supervizoru, koje se odnose na tehničke propuste prilikom unosa ili obrade podataka* Komplicirano pakovanje osjetljivog materijala* Dugo traje utvrđivanje rezultata od strane BO* Pokušaj uticaja političkih subjekata na birače* Pojedini članovi BO u svom radu su zastupali interese stranaka iz kojih su predloženi* Birački odbori, kao i ranije, su najslabija karika u izbornom procesu* Učesnici izbornog procesa više razmišljaju o načinima izigravanja volje građana od toga kako provesti izborni proces na način propisan izbornim zakonom posebno proces prebrojavanja glasova na biračkim mjestima*

Na pitanje kako bi se problematizovani segmenti izbornog procesa mogli unaprijediti, odgovore možemo razdvojiti na one koji se odnose na:

- **biračke odbore:** uvesti zakonske sankcije zbog odustajanja u radu BO, kako političkim subjektima tako i predloženim članovima; dati veća ovlaštenja izbornim komisijama pri imenovanju BO i ostaviti više vremena za obuku; predsjednici BO da rade profesionalno, a rad članova BO u smjenama; propisati veće kazne za sve koji krše izborne propise, a posebno predvidjeti kazne za političke subjekte kojima pripadaju predloženi članovi BO; napraviti razliku u kažnjavanju u slučajevima gdje je očito da nije bilo namjere u greškama prilikom popunjavanja obrazaca o rezultatima izbora;
- **utvrđivanje rezultata:** razmisliti o promjeni načina utvrđivanja rezultata izbora. Mi smatramo da bi se broj grešaka smanjio ako bi se izmjenama izbornog zakonodavstva regulisalo da BO na BM po završetku glasanja utvrđuju izborne rezultate i to: za glasanje „većinski glas“ i za glasanje „otvorena lista“ samo prvo brojanje (rezultati po političkim subjektima). Te rezultate odmah po utvrđivanju dostavili bi OIK koja bi ih unijela u odgovarajuću aplikaciju (objedinila), a BO bi zapakovani izborni materijal dostavili u opštinske centre za brojanje. Drugi dan izbora bi posebno formirani timovi ili isti BO nastavili sa drugim krugom brojanja za otvorene liste (utvrđivanje rezultata po kandidatima), a ujedno bi mogli da izvrše i ponovno brojanje za ona biračka mjesta gdje se utvrdi greška u prvom brojanju. Jedan od načina poboljšanja stanja bio bi i veće uključivanje tehnike u sistem utvrđivanja rezultata (skeniranje, fotografisanje i sl.) kao i brojčano obilježavanje glasačkih listića i zaduživanje i brojanje istih uvažavajući broj listića po pakovanjima. Takođe, ako ne bismo mijenjali način izbora članova BO (da ih bira OIK iz reda nezaposlenih lica) onda bi bilo bolje da se izbori održavaju prve subote u oktobru jer bi tada članovi biračkih odbora imali drugi dan nedjelju-neradni dan da završe sve obaveze i da se odmore. Ovako oni poslove završavaju u nedjelju oko ponoći, a često i poslije ponoći (dakle u ponedjeljak) pa zbog žurbe na posao još više prave greške u brojanju glasova i pakovanju izbornog materijala; pakovanjem izbornog materijala u jednu, odnosno manji broj vreća ili formiranjem Centra za brojanje za svaku izbornu jedinicu;
- **edukacija birača:** konstantna edukacija birača putem centra za birački spisak u osnovnim izbornim jedinicama;
- **posmatrači:** pokriti svako BM akreditiranim promatračima koji posjeduju znanje o izbornom procesu kako bi se mogle na propisani način uložiti primjedbe koje bi mogle poslužiti kao osnovi za pokretanje odgovarajućih postupaka;
- **tehnička unapređenja:** elektronsko glasanje; skeniranje.

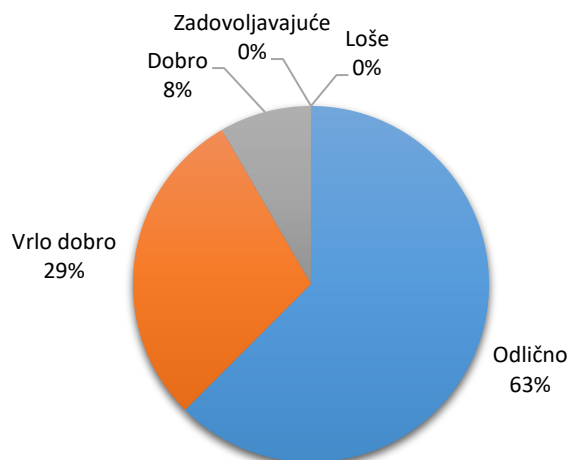
2.4. SARADNJA

Saradnju sa Centralnom izbornom komisijom BiH (CIK BiH), političkim subjektima, međunarodnim i domaćim nestranačkim⁵ posmatračima velika većina izbornih komisija ocijenila je pozitivno.

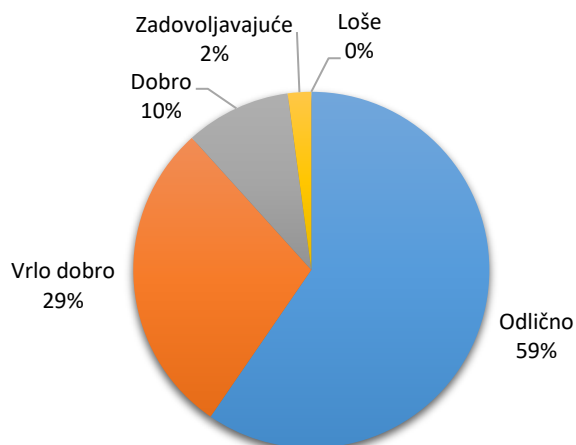

⁵ Pored posmatrača Koalicije 'Pod lupom', odnosno njenih članica: Centri civilnih inicijativa, UG "Demokratija-Organizovanje-Napredak" DON Prijedor, Institut za razvoj mladih i zajednice "Perpetuum Mobile" Banja Luka, Centar za građansku suradnju – CGS Livno, Inkubator društvenih inovacija "Munja" i Forum građana Tuzle, izbore su prema lokalnim izbornim komisijama posmatrali i posmatrači sljedećih udruženja: Omladinski centar „Vermont“ Brčko, 'SNOP', udruženje 'Vaso Pelagić', Omladinska organizacija 'Zora' Bijeljina, Udruženje izbornih zvaničnika BiH, Motus adolescenti, Pokret mladih Adresa, UG Josip Broz Tito, Udruženje „Bosna Art“ - Stjepan Polje, Evropski studentski forum.

Kako ocjenjujete saradnju/suradnju sa međunarodnim posmatračima/promatračima?

Kako ocjenjujete saradnju/suradnju sa nestranačkim, građanskim posmatračima/promatračima?

Saradnja sa Koalicijom 'Pod lupom' ocijenjena je pozitivnom od strane velike većine izbornih komisija koje su pružile odgovor u dijelu upitnika koji se odnosi na prijedloge za poboljšanje saradnje. Obzirom da je saradnja ocijenjena pozitivno nije bilo prijedloga za unapređenje iste. Uloga i prisustvo Koalicije u izbornom procesu je ocijenjena pozitivno. Tri izborne komisije iznijele su zamjerke na nivo obučenosti pojedinih posmatrača Koalicije u smislu njihovog poznavanja izbornog procesa i uloge, odnosno prava i obaveza posmatrača.

4. UMJESTO ZAKLJUČKA

Dostavljeni odgovori na pitanja iz upitnika, sumarno gledajući, pokazuju da je fokus interesovanja lokalnih izbornih komisija na biračkim odborima. To je i razumljivo obzirom da su birački odbori najvažnija karika koja na izborni dan donosi prevagu da li će ili ne izbori biti održani u skladu sa važećim propisima. Probleme koje su u tom smislu delegirale izborne komisije odnose se na postojeće propise vezane za način nominovanja članova biračkih odbora koji je trenutno u potpunosti u rukama političkih subjekata, sa izuzetno malim ili nikakvim ovlaštenjima lokalnih izbornih komisija u procesu, izuzev u raspoređivanju i formalnom donošenju odluka o imenovanju istih. Profil nominovanih članova, njihovog iskustva i poznavanja izbornog procesa često je istican problem, kao i prijedlozi koji idu u smjeru nekog oblika profesionalizovanja rada biračkih odbora, da li kroz profesionalnu ulogu predsjednika i zamjenika, angažmanom državnih službenika ili čak potpunom depolitizacijom na način da se birački odbori popunjavaju kroz javne pozive.

Iz datih odgovora može se zaključiti da finansijska i materijalna podrška lokalnim izbornim komisijama, odnosno njen izostanak stvara komisijama probleme u radu, a samim tim ugrožava uspješno organizovanje izbora. Nadležni se u tom smislu trebaju pobrinuti da ispunjavaju svoje obaveze kako bi se izborne komisije mogle nesmetano posvetiti obavljanju poslova iz svoje nadležnosti.

Koalicija 'Pod lupom' želi iskoristiti priliku i zahvaliti se lokalnim izbornim komisijama na dosadašnjoj saradnji. Nadamo se da će analiza odgovora iz upitnika poslužiti nadležnim tijelima, posebno mislimo na Interresornu grupu za izmjene izbornog zakonodavstva i CIK BiH, kao koristan dokument na osnovu kojeg se mogu kreirati pojedina rješenja u Izbornom zakonu ili provedbenim aktima, a koja će dovesti do unapređenja u izbornom procesu.

PRILOG 1

LOKALNI IZBORI U BOSNI I HERCEGOVINI 2016

Evaluacijski upitnik za općinske/opštinske i gradske izborne komisije/povjerenstva

Molimo Vas da ovaj upitnik ispunite u svrhu evaluacije izbornog procesa iz perspektive lokalne izborne administracije, te u cilju izrade kvalitetnih preporuka za unapređenje izbora u BiH, rada izborne administracije i unapređenja saradnje lokalnih izbornih komisija/povjerenstava sa Koalicijom za slobodne i poštene izbore „Pod lupom“ u budućnosti. Iskreno Vam se zahvaljujemo na dosadašnjoj uspješnoj saradnji i čestitamo na uspješnoj organizaciji lokalnih izbora 2016. godine u BiH. Nadamo se nastavku i unapređenju uspješne saradnje u budućnosti, s ciljem ostvarenja zajedničkog nam cilja – poboljšanja izbornog procesa u svim segmentima. Veliko hvala!

NAZIV LOKALNE IZBORNE KOMISIJE/POVJERENSTVA	
IME I PREZIME PREDSJEDNIKA/CE	
KONTAKT TELEFON	
KONTAKT E-MAIL	

DIO I – Opća/Opšta pitanja

Kako ocjenjujete provedbu lokalnih izbora na svom području?

- Odlično Vrlo dobro Dobro Zadovoljavajuće Loše

Na koje ste probleme nailazili u svom radu? (Moguće je odabrati više ponuđenih odgovora)

- Nemamo dovoljno ljudskih kapaciteta
 Nemamo adekvatne prostorije za rad
 Nemamo adekvatnu opremu za rad
 Nemamo dovoljno finansijskih/financijskih sredstava za rad
 Ne isplaćuju nam se zakonom predviđene i obavezne naknade za rad ili isplate kasne
 Nemamo dovoljnu podršku lokalne administracije u radu
 Nemamo dovoljnu podršku Centralne izborne komisije/Središnjeg izbornog povjerenstva u radu
 Drugo

_____ (Navedite šta)

Kako ocjenjujete rad svoje komisije/povjerenstva na ovim lokalnim izborima?

- Odlično Vrlo dobro Dobro Zadovoljavajuće Loše

Koje pozitivne pomake ste primjetili u odnosu na prethodne izbore?

Što je potrebno učiniti kako bi rad Vaše komisije bio efikasniji?

Što je potrebno promijeniti u zakonodavnom okviru za provođenje izbora?

DIO II – Priprema za izbore

Da li je po Vašem mišljenju izvršena adekvatna priprema za izbore u Vašoj općini/opštini/gradu?

Da | Ne

Na koji način ste informisali/informirali birače o svojim aktivnostima i izbornim rokovima? (Moguće je odabrati više odgovora)

- Putem medija (televizija, radio, novine)
- Oglasne ploča općine/opštine/grada
- Putem zvanične web strancie općine/opštine/grada
- Drugo

(Navedite šta)

Gdje je čuvan izborni materijal od trenutka zaprimanja/primitka od Centralne izborne Komisije pa do distribucije biračkim odborima?

- U prostorijama OIK-a/GIK-a
- U prostorijama MUP-a
- U opštinskim/općinskim/gradskim prostorijama
- Drugo

(Navedite šta)

Što je potrebno napraviti kako bi se unaprijedio proces primopredaje izbornog materijala?

Kako je protekao proces određivanja broja, vrste i lokacije biračkih mjesta na Vašem području?

- Odlično Vrlo dobro Dobro Zadovoljavajuće Loše

Na koje ste probleme nailazili u pripremama za izbore i kako se oni mogu otkloniti u budućnosti?

Da li ste imali problema prilikom imenovanja članova biračkih odbora?

- Da | Ne

Da li je bilo slučajeva nezakonite trgovine mjestima u biračkim odborima od strane političkih subjekata?

- Da | Ne

Kako ocjenjujete obuke za biračke odbore na svom području?

- Odlično Vrlo dobro Dobro Zadovoljavajuće Loše

Na koji način se može unaprijediti sistem obuka za biračke odbore?

DIO III – Izborni dan

Kako ocjenjujete izborni dan na svom području?

- Odlično Vrlo dobro Dobro Zadovoljavajuće Loše

Na koje ste problem nailazili?

Što je bilo bolje nego na prethodnim izborima?

Kako ocjenjujete rad biračkih odbora?

- Odlično Vrlo dobro Dobro Zadovoljavajuće Loše

Da li je bilo birača koji nisu znali na kojem biračkom mjestu glasaju?

- Da | Ne

Da li je bilo birača koji greškom nisu bili na Centralnom biračkom spisku?

- Da | Ne

Kako ocjenjujete proces utvrđivanja rezultata na biračkim mjestima u svojoj općini/opštini/gradu?

- Odlično Vrlo dobro Dobro Zadovoljavajuće Loše

Kako je prošao proces primopredaje izbornog materijala od strane biračkih odbora?

- Odlično Vrlo dobro Dobro Zadovoljavajuće Loše

Koje ste pozitivne trendove primjetili?

Koje ste negativne trendove primjetili?

Kako bi se ovaj proces mogao unaprijediti?

DIO IV – Saradnja/Suradnja

Kako ocjenjujete saradnju/suradnju i komunikaciju s Centralnom izbornom komisijom?

- Odlično Vrlo dobro Dobro Zadovoljavajuće Loše

Kako ocjenjujete saradnju/suradnju s političkim subjektima na svom području?

- Odlično Vrlo dobro Dobro Zadovoljavajuće Loše

Kako ocjenjujete saradnju/suradnju sa međunarodnim promatračima?

- Odlično Vrlo dobro Dobro Zadovoljavajuće Loše

Koje nevladine organizacije su bile akreditovane/akreditirane za posmatranje/promatranje izbora na Vašem području?

Kako ocjenjujete suradnju s nestranačkim, građanskim posmatračima/promatračima?

- Odlično Vrlo dobro Dobro Zadovoljavajuće Loše

Vaše preporuke za poboljšanje saradnje/suradnje s Koalicijom Pod lupom u budućnosti.
